



***ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА  
КОСОВСКА МИТРОВИЦА***

**38220 КОСОВСКА МИТРОВИЦА  
УЛ.ЦАРА ДУШАНА БР.10  
Тел. 028/497-031, Тел/факс 028/497-044  
E-mail: [pskm@open.telekom.rs](mailto:pskm@open.telekom.rs)  
Сајт: [psss.rs](http://psss.rs)**

***ПОЉОПРИВРЕДНИ  
БИЛТЕН***

Број XI бесплатан примерак  
НОВЕМБАР 2016. Косовска Митровица

**Садржај:**

### **РАТАРСТВО-ПОВРТАРСТВО**

- Поступак узимања узорка за контролу плодности земљишта

### **ВОЋАРСТВО – ВИНОГРАДАРСТВО**

- Јесења садња воћака

### **СТОЧАРСТВО**

- Најчешће болести крава

### **ЗАШТИТА БИЉА**

- Јесење „плаво прскање“ воћака

- ЦЕНЕ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА ПРЕУЗЕТИХ ИЗ СТИПС – а

**Поштовани пољопривредни произвођачи посетите интернет страницу [www.agropnuda.com](http://www.agropnuda.com), а уколико Ви желите да понудите свој производ на продају обратите се нама.**

**АГРОПОНУДА – БЕРЗА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА СРБИЈЕ**

## ПОСТУПАК УЗИМАЊА УЗОРКА ЗА КОНТРОЛУ ПЛОДНОСТИ ЗЕМЉИШТА

Гајене биљке за свој раст и развиће усвајају из земљишта минералне материје које користе за синтезу човеку неопходних производа. Биљке из земљишта највише усвајају азот, фосфор и калијум од хранивих елемената. Њихов садржај се обавезно одређује **при стандардној контроли плодности земљишта**. Уколико се визуелно константује недостатак било ког хранивог елемента који ограничава висину приноса неопходно је извршити анализу на садржај тог елемента. Визуелни симптоми недостатка неког хранивог елемента утицаће на значајније смањење приноса. То је знак **закасне реакције произвођача**.

**Узимање узорака** земљишта представља једну од најзначајнијих мера у правилној примени ђубрива тј. у систему контроле плодности земљишта и употребе ђубрива. Од тога како је узорак земљишта узет у великој мери зависи поузданост резултата анализа, истовремено и исправност закључака а такође и препорука за ђубрење. Узорак земљишта може бити **појединачан** када се узима са једног места на парцели и **просечан** који се састоји од више појединачних узорака. **Увек треба узети просечан узорак**.

Један преосечан узорак узима се са парцеле површине 1 ха (у нашим условима). Просечан узорак се узима са: истог предусаева, истог типа земљишта и уједначене конфигурације терена. Распоред места код узимања узорака на парцели може бити : дијагонално, двострука дијагонала или шаховски. Бољи је **шаховски** начин узимања узорака.

За потребе контроле плодности земљишта у ратарско-повртарској производњи узорци се узимају са дубине од 0-30 см и од 30-60 см. Ако се ђубрење са азотом жели применити Н-мин метода узорци се обично узимају са дубине од 0-30 см; од 30-60; од 60-90 см код стрних жита и до дубине 90-120 см код окопавина.

По правилу узорак треба узети у време када желимо сазнати садржај неког хранивог елемента у земљишту. У пракси то је време скидања усева. Како је време од бербе, жетве или вађење неког усева до сетве наредне биљне врсте веома кратко узорци за контролу плодности земљишта се обично узимају после жетве стрних жита или раних предусаева. Добијени резултати користе се за препоруку ђубрења са фосфорним и калијумовим хранивима **наредне 4 године**.

При одређивању количине лакоприступачног азота за ђубрење у пролеће (Н-мин метода) узорци земљишта за анализу узимају се:

**-За пшеницу –што раније у пролеће (фебруар-март)**

**-За кукуруз у трећој декади марта месеца.**

Узорак узети минимум 15 дана пре ђубрења са азотом. Овај период је неопходан да би се урадиле анализе земљишта и дала препорука. Узорци се могу узимати:

.Ашовом, сондом или аутоматском сондом. При узимању узорака обавезно се води записник у који треба унети следеће податке:

**-Број узорака, Место узимања, Ознаку парцеле, са ознаком К.О., Власник парцеле, Тип земљишта, Дубина узимања узорака, Гајена биљна врста, Подаци о ђубрењу, Датум узимања узорака, Име узорковача.**

-Поред записника који се води при узимању узорака, узорак прати етикета на којој се обележавају подаци:

**-Број узорака, Место узимања, Ознака парцеле, Дубина узимања узорака, Гајена биљна врста.**

-Узети узорак ставити у пластичну кофу, земљиште добро уситнити, измешати и сипати на картон или пластичну фолију и дијагоналном елиминацијом свести на масу од 0,5 до 1 кг. Припремљени просечни узорци стављају се у полиетиленске или

платнене врећице и заједно са етикетом шаљу у лабораторију на анализу. Узорке за одређивање количине минералног азота у земљишту треба стављати обавезно у полиетиленске врећице и преносне ручне фрижидере. Исте чувати на хладном месту до момента анализе. Податке на етикети обавезно писати графитном оловком како би се исти могли читати када стигну у лабораторију.

-Прибор за узимање узорака.

**-Свеска за вођење записника о узимању узорка,Графитна оловка,ГПС уређај,Етикета (пожељна је чврћа хартија),Платнене или полиетиленске врећице,Ручни фрижидер,(за Н-мин,методу),Педолошки нож,Ашов или сонда,Аутоматска самоходна или тракторска сонда. Пре узимања узорака земљишта за анализу треба констатовати стучна лица ПССС .**

*„Земљу смо наследили од дедова а позајмили од унука „ зато хранимо биљке а чувајмо земљиште за поколења која долазе.Природа не припада само нама!*

(Рацијонална употреба ђубрива у ратарској производњи-Приручник)

Саветодавац ратарства-повртарства Зоран Милосављевић



## ЈЕСЕЊА САДЊА ВОЊАКА

Ископане рупе за јесењу садњу

Јесен је право време за садњу воњака, уколико су постигнути сви услови, док је рано пролеће, пре кретања вегетације последњи термин. Садњом у јесен се избегавају многи радови који се морају извести да би се саднице сачувале у здравствено исправном стању до пролећа.

За јесењу садњу се треба одлучити зато што саднице добијају у периоду да се приме, односно да земља добро налегне на корен, као и да се fine жилице споје са земљом како би са кретањем вегетације биле спремне да их прихрањују. Саднице посађене у јесен напредују знатно брже од оних из пролећне садње, и на крају прве вегетације знатно су развијеније. При јесењој садњи је и избор садног материјала, сортимент, квалитет, пуно бољи. Приликом набавке садног материјала треба бити посебно обазрив, куповати здравствено исправне, квалитетне, без икаквих оштећења саднице. И коренов систем и надземни део требају бити добро развијени. Веома важан је и транспорт и складиштење садница до садње, зато што несме доћи до исушивања кореновог система. Саднице се не остављају ван трапа на ветру, мразу или сунцу, јер би се на тај начин упропастио и најквалитетнији садни материјал.

Процент пријема је веома висок и углавном, услед природног распореда падавина, није потребно заливати тек посађене биљке, осим у екстремно сувој години.

Приликом јесење садње потребно је обавити све потребне послове на време:

- **Одабир парцеле и агрохемијска анализа земљишта**
- **Припрема земљишта** (чишћење терена, равњање, мелиорисање и риголовање)
- **Избор врсте, сорте и подлоге** (благовремено се одлучити за воћну врсту па сходно томе изабрати сорте, водећи рачуна да већина воћа није самооплодна и да им је потребна сорта опрашивач, а важно је обратити пажњу и на подлогу због њеног деловања на бујност, чиме се условљава размак садње и узгојни облик)

- **Копање рупа** (уколико је претходно рађено риголовање или орање копају се рупе пречника 50-80 cm (за јагодасто воће око 30 cm), дубине 30-50cm, док се у супротном копају ширине 1,5-2 m, дубине 60 cm, и остављају отворене 2-3 недеље)
- **Набавка садница и ђубрива** (са што боље сачуваним кореном, пупољцима, а ђубриво прегорело стајско и минерално према препоруци)
- **Садња садница**



Приликом садње веома је важно припремити садницу, тако што се све повређене и сасушене жиле скрате до места иза оштећења, а све дуже жиле на дужину 15-20 cm. Ђубрење у јаму се обавља тако што се на дно стави згорело стајско ђубриво (2-3 лопате) и минерално ђубриво (1- 2 шаке), које се затим прекрије ситном земљом, због заштите кореновог система. При садњи је пожељно орезан корен дезинфиковати, па тек онда умакати у раствор воде, стајњака и земље, чија је направљена пропорција са једнаким уделом 1:1:1. Уколико је планирано, нарочито за удаљене засаде од насељених места, истовремено одрадити и заштиту од зечева и других глодара. Пресецање саднице се обавља благо укосом изнад пупољка, тако да косина пресека буде супротна од пупољка, без остављеног патрља. Да неби дошло, услед дејства јачих ветрова, до изваљивања посађених садница, поставити кочиће и пажљиво привезати. Такође, уколико има случајева, ради превенције уклонити непожељне биљне форме око засада, као и оградити га.

Посађене воћке и даље треба неговати уз примену свих мера неге и агротехнике, како би се што пре стигло у период плодношења, очекиваних приноса и квалитета плодова.

Саветодавац воћарства и виноградарства Љиљана Гвоздић



Промена конзистенције млека код маститиса

### НАЈЧЕШЋЕ БОЛЕСТИ КРАВА

**Упала вимена (mastitis)** – болест позната код свих домаћих животиња. Краве са упалом вимена дају мање млека, лошијег квалитета, које није погодно ни за исхрану, а ни за прераду. Такво млеко може бити опасно и за људску исхрану, јер у себи садржи антибиотике, уколико се краве лече. Код животиња маститис најчешће узрокују различите бактерије (95-98%), док су други узроци мањег значаја.

За настајање маститиса крава, осим бактерија, значајну улогу имају и услови средине: исхрана, држање, начин муже и др. Маститиси најчешће настају у првим

месецима након телења и претежно обољевају високомлечне краве, док краве које се не музу ретко кад оболе

Неправилна ручна мужа са подвијеним палцем доводи до повреда сисног канала и представља место за улазак бактерија у виме и изазивање упале. Нехигијенски услови држања, мокра, прљава, прашњава и загађена простирка, нечиста штала, недостатак неге, прљаве руке музача доприносе појави маститиса, јер смањују отпорност организма краве и повећавају и онако велики број бактерија у вимену. Такође, нагле промене спољашње температуре, прехлада, хладан бетонски лежај, промаја, напајање леденом водом, смрзнута храна, буђаво сено доводе до упале вимена. Непотпуно измузање и задржавање млека у вимену погодује настајању упале вимена.

Да би се смањиле упале вимена треба отклонити све ове узроке или их смањити на најмању меру. Нарочито треба обратити пажњу на правилну ручну мужу, хигијену вимена и музача, те потпуно измузање млека из вимена. Потребно је пре сваке муже виме опрати млаком водом и сапуном, обрисати га сувом и чистом крпом, а сам музач треба имати чисте руке и скраћене нокте.

Упала вимена нема никакве везе са наводним „уједом змије“ или слично, што се у народу често једнако тумачи. Животиња код које је дошло до упале вимена болно реагује приликом муже и то је најважнији знак да је упала наступила.

Чак и код сумње да се ради о упали вимена треба што хитније позвати ветеринарског стручњака, али не дирати виме или покушати лечење. Једино је дозвољено стављати хладан облог (са сирћетом) док ветеринар не стигне. Последица неправилног лечења је трајна. Престанак лучења млека из оболеле четврти је трајан.

Посебну погодност за настајање маститиса представљају грешке у исхрани кржава, мужа и хигијена кржава. Маститис најчешће настаје кад бактерије уђу у виме преко сисног канала. Повољан тренутак за настајање маститиса пружају различите урођене или наслеђене неправилности у грађи сисе (увучени и тањирасти врхови сиса, превелике или премале сисе, пасисе), грађа вимена (степеничасто виме, козије виме, слабо везано виме уз струк, ускост млечних канала и др.). Повољне услове за настајање маститиса представља слабо здравствено стање, односно ослабљена отпорност организма до чега најчешће доводе различите болести или грешке у исхрани и држању животиња.

Најбоља мера за сузбијање маститиса јесте она која ће омогућити отклањање узрока који су погодовали његовом настанку. Главна превентивна мера у сузбијању маститиса је **правилна мужа**. Зато је потребно:

1. спроводити правилан поступак муже (у штали се прво музу краве здравог вимена и млађе краве);
2. измузавање првих млазова млека ( преглед млека на црној подлози, из сваке четврти вимена, не мусти на под или у руку музача);
3. озбиљно приступити припреми вимена и пажљиво очистити сисе пре муже (виме опрати топлом водом у коју ставимо мало дезинфицијенса, обрисати га чистом крпом или папирнатом марамицом и виме опрати само оној крави која је на реду за мужу);
4. водити рачуна о исправности апарата за мужу;
5. правилно наместити апарат за мужу (након измузивања првих млазева потребно је одмах наместити апарат за мужу);
6. пратити поступак када се уређај пусти у рад ( не препоручује се да се за време муже музач бави неким другим пословима);
7. контрола степена измужености вимена;
8. измузивање задњих млазева ( заостало млеко у вимену (0.3-0.6 лит) има највећи проценат млечне масти, а значајно повећава могућност настанка маститиса;



9. превентивна дезинфекција сиса после муже (после скидања сисних чаша врх сиса треба одмах дезинфиковати - уронити у раствор дезинфицијенса - желатинозног по могућности, ради затварања канала);

10. чишћење прибора и опреме за мужу после муже је важна превентивна мера: (уређај за мужу треба опрати споља; млаком водом испире се изнутра; треба уклонити заосталу воду и оставити да се осуши, треба га обесити према доле да се оцеди);

- апарат за мужу не сме да остане у штали после прања;
- дезинфекција опреме и прибора за мужу.

Осим правилне муже (ручне и машинске) у превентиви маститиса морају се спроводити још и ове важне мере:

- правилна и уравнотежена исхрана крава,
- одржавање потребне опште хигијене руку музача, музног прибора и опреме,
- одржавање хигијене стаје, чишћење и вентилација,
- правовремено и правилно засушивање вимена,
- засушивање вимена употребом специјалних антибиотских масти за виме,
- стручно спровођење санитације и дезинфекције штала, опреме и прибора најмање два пута годишње,
- стручна контрола вимена крава у лактацији (соматске ћелије, калифорнија маститис тест-СМТ) и проналажење извора инфекције,
- краве болесне од маститиса лечити, а у случају хроничних мастита по потреби и излучивати из производње да не би служиле као трајни извор инфекције у штали

Фармери који озбиљно жели да се бави млекарством требало би првенствено да обрате пажњу на начине како да спрече појаву ове болести, а не да препусте све случају и тек онда када обољење узме маха позову ветеринара, јер је тада углавном већ касно за интервенцију и оболеле краве иду у шкарт.



**Отеченост вимена** – код јуница и крава неколико дана пред порођај или после њега настаје мања или већа отеченост вимена. Оваква отеченост није упалне природе и јавља се услед повећаног дотока крви у виме пред почетак лучења млека. Сматра се знаком добре производње млека јуница и крава. Чешће је код јуница и младих крава него код старијих. Отеченост вимена може да се протеже позади све до стиднице, са унутрашње стране бутина и по читавом трбуху. Понекад је отеченост толико велика да се животиње једва крећу раскречених ногу. Кожа на вимену је затегнута, црвена, сјајна, неосетљива и безболна, неретко испуца. Места на вимену притиснута прстима остају неко време улегнута (као код теста). Отеченост вимена пролази после порођаја за 8-10 дана, ретко траје дуже (неколико месеци). За отеченост вимена није потребно лечење, већ треба крави смањити воду и течну храну и омогућити животињи да се што више креће. (држањем крава на паши или држањем у испусту (два сата дневно шетње). Кравама се на виме могу стављати хладне облоге тако што се натопи чиста крпа или пешкир у хладну воду у којој се дода мало сирћета и привије на натечено виме.

**Важно: никакви други поступци нису дозвољени!**

Саветодавац сточарства Косовка Јакшић



### Јесење „плаво прскање“ воћака

Једна од најважнијих мера заштите воћака након бербе је заштита против болести чији проузроковачи презимљују у крошњи воћака, пукотинама коре, рак ранама, трулим органима, мумифицираним плодовима, пупољцима и другим скривеним местима. На тим местима они безбедно презимљују, и ако се не примене мере заштите, на пролеће почетком вегетације може доћи до појаве многих болести.

Да би се смањило инфекциони потенцијал патогена у пролеће, током јесени у воћњацима треба обавити низ мера које могу бити механичке и хемијске.

Од механичких мера најважнија је хигијена воћњака која обухвата: сакупљање опалог лишћа; уклањање старих, поломљених и болесних грана и гранчица као и уклањање трулих и мумифицираних плодова како са грана, тако и са земље испод воћака. Све ове биљне делове треба изнети из воћњака и на безбедан начин спалити. Пожељно је да се металном четком или посебним стругачима, са дебла и рамених грана оструже кора. Заједно са старом кором скидају се маховина, лишајеви као и гнезда гусеница које презимљују на тим местима.

Након обављене хигијене воћњака мора се обавезно обавити третирање неким од бакарних препарата којима се сузбијају узрочници многих болести као што су: рогач шљиве, монилиозе коштичавог воћа (кајсије, брескве, шљиве, трешље и вишње), бактериозне пламењаче јабуке и крушке, шупљикавост лишћа и краставост плодова кајсије и другог коштичавог воћа, коврцавост лишћа брескве итд. Како препарати на бази бакра имају плавичасту боју, а након прскања воћке добијају плаву боју због тога се ова мера зове „плаво прскање“. Овај третман се препоручује као превентивна мера за дезинфекцију, пре свега ожиљака који настају на гранама као последица одвајања лишћа, а који представљају отворени пут за продор патогена.

Најбоље време за третирање је новембар месец. Уколико се на стаблу налази доста лишћа, обавезно треба такве воћке протрести како би се она ослободила бар 2/3 лишћа, па тек онда обавити прскање. Третирање треба обавити по сувом и лепом времену без ветра (да не дође до заносења препарата). Температура ваздуха мора бити изнад 10°C да не би дошло до оштећења биљака услед ниских температура током ноћи. Пре третирања кора биљака мора бити сува. Током прскања стабла и гране морају бити добро наквашени раствором (да раствор доспе у сваку пукотину на стаблу и гранама), док са њих не почне да капа, због чега се се каже: „воћке је потребно окупати“. Како бакарна средства имају плавичасту боју, па када се воћњак њима испрска, воћари могу лако уочити пропуст који су направили приликом прскања и поновити прскање прескочених места.

Могу се користити неки од следећих фунгицида на бази бакра:

- Blauvit (Cu из бакарног хидроксида) у концентрацији 0,5-1%
- Funguran-ОН (Cu из бакарног хидроксида) у концентрацији 0,2-0,3%



- Bakarni oksihlorid 50/Bakarni kreč 50 (Cu из бакар-оксихлорида) у концентрацији 0,75%

- Nordox 75WG (Cu из бакар-оксида) у концентрацији 0,2%

- Cuproxat (Cu из бакар-сулфата) 0,25-0,6%

- Bordovska čorba (Cu из бакар-сулфата + калцијум хидроксид у концентрацији од 1,5-2%

Да би се „плаво прскање“ што квалитетније обавило потребна количина воде од 1000-1500 литара по хектару у зависности од агрегата за прскање, старости засада као и густине садње. Приликом третирања потребно је обавезно придржавати се упуства за употребу препрата, као и коришћење заштитних средстава за руковаоце при раду (гумене рукавице, чизме, кабаницу, заштитне наочаре и маску за лице).

Саветодавац заштите биља **Недељковић Синиша**

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА, ГРОЖЂА И ПОВРЂА – ЗЕЛЕНЕ ПИЈАЦЕ ЗА ПЕРИОД ОД 07.11-14.11.2016.ГОДИНЕ*  
**ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА**

Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	150	130	130
Јабука (остала)	80	60	60
Крушка	100	100	110
Шљива сува	-	300	350
Дуња	150	130	120
Орах очишћен	800	700	650
Лешник очишћен	1000	-	800
Лимун	180	170	170
Поморанца	170	150	150
Мандарина	150	110	120
Црно грождје (остало)	200	-	130
Киви	200	200	150
Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	120	120	100
Кромпир	70	50	40
Паприка-шиља	150	120	100
Лук црни	60	50	60
Парадајз	100	100	80
Тиквице	150	100	120
Шаргарепа	80	60	55

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА, ГРОЖЂА И ПОВРЂА – КВАНТАШКЕ ПИЈАЦЕ ЗА ПЕРИОД ОД 07.11-14.11.2016.ГОДИНЕ*  
**ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА**

Јединица мере	Београд	Краљево	Ниш
---------------	---------	---------	-----

(кг/дин)			
Банана	105	110	-
Јабука (остала)	50	40	40
Крушка	80	80	90
Шљива сува	160	200	-
Дуња	80	-	100
Орах очишћен	650	-	-
Лешник очишћен	900	-	-
Лимун	105	110	110
Поморанџа	95	100	95
Мандарина	80	80	100
Црно грозђе (остало)	90	-	100
Киви	115	110	100
Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	80	80	80
Кромпир	28	30	30
Паприка-шиља	120	90	75
Лук црни	20	25	35
Парадајз	60	70	50
Тиквице	100	90	90
Шаргарепа	30	30	40

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИВЕ СТОКЕ НА ПИЈАЦАМА ЗА ПЕРИОД  
ПЕРИОД ОД 07.11-14.11.2016.ГОДИНЕ  
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА*

Јединица мере (дин/кг)	Тежина/ узраст	Раса	Београд	Краљево	Ниш
Двиске	све тежине	све расе	-	130	-
Јагњад	све тежине	све расе	-	230	260
Јарад	све тежине	све расе	-	150	-
Јунад	350-480кг	СМ	-	-	-
Јунад	>480	све расе	240	220	230
Козе	све тежине	све расе	-	-	-
Крава за клање	све тежине	СМ	-	120	-
Крмаче за клање	>130кг	све расе	130	90	-
Овца	све тежине	све расе	-	120	-
Прасад	16-25кг	све расе	180	150	170
Телад	80-160	СМ		350	-
Товљеници	80-120	све расе	160	140	140
Товљеници	>120кг	све расе	150	120	-
Шиљежад	све тежине	све расе		160	-

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИТАРИЦА ЗА ПЕРИОД  
Од 07.11.-14.11.2016.ГОДИНЕ*  
**ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА**

Јединица мере (дин/кг)	Београд	Краљево	Ниш
Кукуруз	18	22,50	25
Пшеница	20	22	20
Сточни јечам	20	23	-
Сточно брашно	16	-	-

[WWW.stips.minpolj.gov.rs](http://WWW.stips.minpolj.gov.rs)